

Analysis of the content of the threats attributed to the Islamic Republic of Iran in the American strategic documents during the years 1991 to 2021

Khalil Koolivand¹ | Ebrahim Ejabi²

Abstract

After the Islamic revolution of Iran, the goals and actions of the United States directly and indirectly affected the interests of Iran, which can be clearly seen in the analysis of the five categories of strategic and national security documents of the United States at the macro level that have been published over the years. Good observation. Therefore, the nature of this research is descriptive analysis of the case study type, which examines the topic in question with the method of qualitative content analysis. The statistical population of this research includes 42 official documents and one temporary document of American national security, which was published by the Biden administration in 2021. In examining these documents, what is certain is that America's approach to the Islamic Republic of Iran has remained unchanged all these years, but the strategies to achieve it, which have always been the overthrow of this system, have changed, and during the years after the Islamic Revolution, they have always This performance is more or less evident in America's foreign behavior. The approaches of the American presidents during the presidential periods of Bush Sr. and Clinton were mostly based on soft power and, of course, to some extent hard, Bush Jr.'s period was mostly based on hard power and to some extent also soft, Obama's period was based on the application of smart power, a combination of hard and soft. Trump's era is based on hard power and Biden's era that we are facing today is based on soft and intelligent power.

Keywords: Strategic Documents, America, Threats, Islamic Republic of Iran, Content Analysis.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

7

Vol. 2
Autumn 2022

Research Paper

Received:
18 August 2022
Accepted:
07 December 2022
P.P: 181-215

1. Corresponding Author: Master's student of Future Studies, Faculty of Social Sciences, Command University and Aja Headquarters, Tehran, Iran. K.koolivand@casu.ac.ir

2. Assistant Professor, Department of Future Studies, Faculty of Social Sciences, Command University and AJA Headquarters, Tehran, Iran.

تحلیل محتوای تهدیدهای نسبت داده شده به ج.ا.ایران در اسناد راهبردی آمریکا طی سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۲۱

خلیل کولیوند^۱ | ابراهیم ایجابی^۲

چکیده

بعد از وقوع انقلاب اسلامی ایران، اهداف و اقدام‌های آمریکا به‌طور مستقیم و غیرمستقیم منافع ایران را تحت تأثیر قرار داد که این مهم را به‌خوبی می‌توان در بررسی پنج دسته اسناد راهبردی و امنیت ملی آمریکا در سطح کلان که طی این سال‌ها منتشر شده، به‌خوبی مشاهده نمود. از این‌رو ماهیت این تحقیق، توصیفی-تحلیلی از نوع مطالعه موردی است که با روش تجزیه و تحلیل محتوای کیفی به بررسی موضوع مدنظر می‌پردازد. جامعه آماری این پژوهش شامل ۴۲ سند رسمی و یک سند موقت امنیت ملی آمریکا است که توسط دولت بایدن در سال ۲۰۲۱ منتشر شده است. در بررسی این اسناد آنچه مسلم می‌باشد، این است که رویکرد آمریکا در تمام این سال‌ها نسبت به جمهوری اسلامی ایران بدون تغییر باقی مانده اما راهبردهای نیل به آن که همواره براندازی این نظام بوده، تغییر نموده و در طول سال‌های پس از انقلاب اسلامی همواره این عملکرد به‌صورت کم‌وبیش در رفتار خارجی آمریکا مشهود می‌باشد. رویکردهای رؤسای جمهور آمریکا در دوره‌های ریاست جمهوری بوش پدر و کلینتون بیشتر مبتنی بر قدرت نرم و البته تا حدودی سخت، در دوره بوش پسر بیشتر مبتنی بر قدرت سخت و تا حدودی نیز نرم، در دوره اوباما مبتنی بر کاربرد قدرت هوشمند ترکیبی از سخت و نرم، در دوره ترامپ مبتنی بر قدرت سخت و در دوره بایدن که امروزه با آن مواجهیم مبتنی بر قدرت نرم و هوشمند می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: اسناد راهبردی؛ آمریکا، تهدیدها؛ جمهوری اسلامی ایران؛ تحلیل محتوا.

۱. نویسنده مسئول: دانشجوی کارشناسی ارشد آینده‌پژوهی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران. K.koulivand@casu.ac.ir

۲. استادیار، گروه آینده‌پژوهی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران.

مقدمه

نوع نظام سیاسی آمریکا به گونه‌ای است که به‌جز شرایط بحران، تغییر اساسی در سیاست خارجی این کشور کمتر دیده می‌شود. عوامل داخلی و رابطه بین جامعه و حکومت یکی از متغیرهایی است که تغییر در سیاست خارجی را با محدودیت روبرو می‌کند. با این حال مطالعه تغییرات در سیاست خارجی آمریکا بیش از هر کشور دیگری به فهم روابط بین‌الملل کمک می‌کند. این امر معنادار بودن سیاست خارجی آمریکا را نیز نشان می‌دهد (زهرانی، ۱۳۹۲: ۷۴).

طی دهه پایانی سده بیستم، آمریکا میان دو گزینه «چندجانبه‌گرایی» و «یک‌جانبه‌گرایی» در نوسان باقی مانده و به‌تناوب از یکی از این دو رهیافت یا ترکیبی از آن‌ها بهره گرفته است. در این رهگذر می‌توان به دو گرایش یا طیف فکری نقش‌آفرین در مفهوم‌پردازی سیاست خارجی آمریکا شامل چندجانبه‌گرایی و یک‌جانبه‌گرایی اشاره کرد (ظریف و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۶۰).

به‌رغم تغییرات ساختاری منطقه‌ای و جهانی، تعریف منافع آمریکا در منطقه غرب آسیا طی شصت سال گذشته نسبتاً ثابت بوده است. از نظر نوع رژیم سیاسی، تصمیم‌گیرندگان آمریکایی به دلیل دمکراتیک بودن نظام سیاسی، برای تغییر در سیاست خارجی خود محدودیت زیادی دارند، محدودیت‌های حقوقی و قانونی یکی از آن‌هاست. آنچه هست بیشتر تغییر در سطح ظاهری و ابزار است (زهرانی، ۱۳۹۲: ۷۴).

سیاست خارجی آمریکا در طول نیم‌قرن گذشته که امروز هم شاهد تداوم آن هستیم، ایجاد و تداوم ثبات نظم بین‌الملل می‌باشد. لازمه نظم مذکور این است تا در بطن آن، الگوهای سیاسی و اقتصادی موردنظر آمریکا در صحنه بین‌المللی فرصت اشاعه و نهادینه شدن یابند، به گونه‌ای که دموکراسی گسترده‌تر گردد و توسعه اقتصادی محقق گردد (دهشیار، ۱۳۸۴: ۲۴۰).

با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در دسامبر ۱۹۹۱ تنها ابرقدرت موجود در جهان، آمریکا تلقی می‌شد، از این‌رو این تصور را برای خود ایجاد نموده بود که می‌تواند به هر شکلی و هر نوعی که بخواهد، رفتار تهاجمی داشته باشد؛ اما در حال حاضر جهان از نظم تک‌قطبی عبور و در حال گذار به نظام چندقطبی است که این موضوع با ظهور هژمون‌های منطقه‌ای در برخی مناطق جهان بروز نموده به گونه‌ای که امروزه تداوم حفظ موقعیت موجود آمریکا و پیشگیری از ظهور

هژمون‌های منطقه‌ای به‌ویژه در منطقه غرب آسیا از اولویت‌های سیاستی آمریکا است (تورستن^۱، ۲۰۱۸: ۵۲-۳۳).

آمریکا اعتبار بین‌المللی خود را به علت عدم مدیریت مناسب و برخورد نامناسب با بحران‌های بین‌المللی که نتوانسته در برخی مسائل بین‌المللی اعتماد و اطمینان جهانیان را به دست بیاورد، به‌نوعی از دست داده است (نای، ۲۰۲۰). شورای اطلاعات ملی آمریکا^۲ در گزارشی با عنوان «روند جهان در سال ۲۰۳۰: گزینه‌های دیگر در جهان»^۳ تأکید می‌کند که «آمریکا دیگر قدرت برتر نخواهد بود و قدرت از کشورهای غربی به دیگر مناطق و کشورهای در حال توسعه منتقل خواهد شد» (نای، ۲۰۱۹: ۱۲۹). با توجه به نشانه‌های فرسایش و افول قدرت هژمونی آمریکا می‌توان انتظار داشت که قدرت بین‌المللی این کشور در ابعاد سیاسی، اقتصادی و فرهنگی نمی‌تواند کارایی لازم نظیر دو دهه قبل را داشته باشد (جمشیدی‌ها و قری، ۱۴۰۰: ۸۸-۶۳).

محققین با داشتن صبغه و پیشینه نظامی-علمی، همواره این دغدغه و مسئله ذهنی را داشته‌اند که چگونه با رویکرد تحلیلی می‌توان تهدیدهای نظامی و رویکردهای اقدام‌گرایانه آمریکا را قرین به‌واقع پیش‌بینی نمود تا رویکرد مقابله‌ای ایران اسلامی، از حالت منفعل و اثرپذیر به حالت فعال، تهاجمی و اثرگذار در دوره زمانی بلندمدت تبدیل گردد.

کیفیت روابط آمریکا با ایران و رویکرد سیاست خارجی این کشور در برابر جمهوری اسلامی ایران، موضوعی است که به‌ویژه پس از وقوع انقلاب اسلامی در ایران مورد توجه سیاست‌مداران، سیاست‌گذاران و علاقه‌مندان به این حوزه قرار گرفته است. در همین رابطه، بررسی اسناد راهبردی آمریکا به‌عنوان مهم‌ترین اسناد بالادستی این کشور که نقشه راه را در عرصه مطالبات ملی و مخصوصاً بین‌المللی، نمایش می‌دهد، می‌تواند چشم‌انداز روشنی در اختیار سیاست‌گذاران کشور باشد تا با توجه و تمرکز بر رئوس کلی و اهداف اصلی برنامه‌های آمریکا به‌عنوان کنشگری که در تقابل با ایران قرار دارد، درک بهتری از کیفیت تعقیب منافع و اهداف سیاست داخلی و خارجی (در سطوح منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای) خود داشته باشند.

1. Thorsten
2. National Intelligence Council (NIC)
3. Global Trends 2030: Alternative Worlds

از این رو انتظار می‌رود با بررسی رویکردهای آمریکا نسبت به ایران در اسناد راهبردی خود، بتوان شناخت کافی از اقدام‌ها و دیدگاهی که در آینده رؤسای جمهوری آمریکا نسبت به ایران اتخاذ می‌کنند، برای تصمیم‌گیران و تصمیم‌سازان کشور مهیا گردد. لذا در تحقیق حاضر تلاش می‌شود پنج دسته سند اطلاعاتی - امنیتی و راهبردی آمریکا در بازه زمانی سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۲۱ مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

سؤال اصلی مطرح برای پژوهش این است که رویکردهای اصلی رؤسای جمهوری ادوار مختلف آمریکا با نگاه به ادبیات مطرح در اسناد راهبردی این کشور نسبت به ج.ا.ایران در بازه زمانی ۱۹۹۱ تا ۲۰۲۱ چگونه بوده است؟

پیشینه پژوهش

با بررسی‌های انجام شده در منابع فارسی، منابع تحقیقاتی در پایگاه‌های اطلاعاتی و نشریات معتبر علمی مشخص گردید پژوهش‌هایی هم در داخل و هم در خارج در حوزه انواع قدرت و جایگاه آن در سیاست خارجی آمریکا و چگونگی اعمال آن در ارتباط با ایران به رشته تحریر درآمده، اما در هر یک از این آثار به بعدی خاص از این رویارویی پرداخته می‌شود. ضمن اینکه تمامی مؤلفه‌های مدنظر پژوهشگران در این تحقیقات محقق نگردیده که به عنوان نمونه چند مورد از آن‌ها در قالب جدول شماره ۱ مطرح می‌شود:

جدول شماره (۱). پیشینه تجربی پژوهش در مقالات و پژوهش‌های انجام شده

محققین	سال	عنوان	یافته‌ها
اسفندیاری و متقی	۱۴۰۰	ارزیابی مقایسه‌ای سیاست امنیت ملی آمریکا در دوران باراک اوباما و دونالد ترامپ در جنوب غرب آسیا	یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که اوباما چندجانبه‌گرایی، بهره‌گیری از قدرت هوشمند و کاربرد دیپلماسی را ابزارهای مهمی برای حفظ رهبری آمریکا در منطقه غرب آسیا می‌دانسته؛ اما ترامپ با نفی عمده رویکردهای گذشته عملاً به نادیده گرفتن مسئولیت‌های بین‌المللی آمریکا تأکید داشته است؛ تصور غالب و اولیه‌ای که از شعار «نخست آمریکا» وجود دارد؛ بنابراین اندیشه برتری آمریکا می‌تواند در فضای الگوی سیاسی و راهبردی ترامپ بازتاب داشته باشد.

نشریه علمی مطالعات راهبردی آمریکا

محققین	سال	عنوان	یافته‌ها
یوسفی و حبیبی	۱۴۰۰	تحلیل اسناد راهبردی آمریکا (استراتژی امنیت ملی، استراتژی دفاع ملی و استراتژی نظامی ملی)	یافته‌های پژوهش اذعان می‌دارد که دولت‌ها با انتشار اسناد راهبردی تلاش می‌کنند تا توضیح دهند که جایگاه کشورهای دیگر در دنیا از نگاه آن‌ها چگونه است و با چه ابزاری به دنبال دستیابی به آن اهداف هستند. با توجه به آنکه اهداف و اقدام‌های آمریکا به‌طور مستقیم و غیرمستقیم منافع ایران را تحت تأثیر قرار می‌دهد، بررسی اسناد راهبردی و فهم ادراکات این کشور را ضروری می‌دانند.
جهانیان و اسلامی	۱۳۹۹	بررسی مقایسه‌ای استراتژی‌های امنیت ملی آمریکا در قرن بیست و یکم	پژوهشگران در این پژوهش به بررسی مقایسه‌ای پنج استراتژی امنیت ملی آمریکا، شیوه قالب‌بندی و توجیه عناصر اصلی سیاست‌های امنیتی و خارجی این کشور در دولت‌های بوش، اوپاما و ترامپ پرداخته‌اند.
همتی و درویشی سه تالانی	۱۳۹۶	بررسی رویکردهای سیاست خارجی آمریکا در برابر جمهوری اسلامی ایران بر اساس اسناد امنیت ملی آمریکا	محققین در قالب چارچوبی توصیفی - تحلیلی رویکردهای سیاست خارجی آمریکا را نسبت به جمهوری اسلامی ایران طی سال‌های ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۴ با استناد به تحلیل محتوایی استقرایی اسناد امنیت ملی آمریکا موردبررسی قرار داده‌اند.
باقری و همکاران	۱۳۹۶	تغییر و تداوم در سیاست خاورمیانه‌ای آمریکا از سال ۲۰۰۱-۲۰۱۷	محققین عنوان می‌دارند که تغییر و تداوم در سیاست منطقه‌ای آمریکا در جنوب غرب آسیا در دوران ریاست جمهوری بوش، اوپاما و مقطعی از دوران ترامپ تا سال ۲۰۱۷ ادامه داشته است. رویکرد ترامپ در سیاست خارجی از واقع‌گرایی فاصله زیادی دارد و از بعد سیاست خارجی ملی‌گرا است. دیدگاه‌های ترامپ نشان می‌دهد که وی در مقایسه با دو رئیس‌جمهور گذشته آمریکا یعنی جورج دبلیو بوش و باراک اوپاما رویکرد متفاوتی در عرصه بین‌المللی مطرح می‌کند. درحالی‌که جرج دبلیو بوش، بر جنبه ابرقدرتی آمریکا با تأکید

محققین	سال	عنوان	یافته‌ها
			بر عناصری مانند یک‌جانبه‌گرایی، حمله پیش‌دستانه و حتی تغییر رژیم در منطقه جنوب غرب آسیا تأکید داشت، اواما چندجانبه‌گرایی، بهره‌گیری از قدرت هوشمند و کاربرد دیپلماسی را به‌عنوان ابزارهای مهمی برای حفظ رهبری آمریکا در منطقه جنوب غرب آسیا تلقی می‌کرد اما ترامپ با نفی عمده رویکردهای گذشته عملاً به نادیده گرفتن مسئولیت‌های بین‌المللی آمریکا تأکید داشته و از جمله عنوان می‌کند که وی «فقط رئیس‌جمهور آمریکاست و نه رهبر جهان» تصور غالب و اولیه‌ای که از شعار «نخست آمریکا» وجود دارد، بازگشت آمریکا به درون مرزهای خود و احتمالاً نوعی انزوای طلبی می‌باشد.

با توجه به بررسی پیشینه پژوهش که بخشی از آن در بالا ارائه گردید، نکات زیر به‌صورت خلاصه مشاهده می‌شود:

۱. توجه ویژه برخی پژوهش‌ها و مقالات به رویکردهای مختلف رؤسای جمهور ادوار مختلف آمریکا به موضوع ایران به‌طور خاص؛
۲. اهمیت کشور ایران به‌عنوان نقش تعیین‌کننده در منطقه غرب آسیا در ادوار مختلف ریاست جمهوری آمریکا؛
۳. توالی و تداوم سیاست‌های مختلف آمریکا در یک شکل و یک قالب اما با ادبیات مختلف در ادوار گوناگون این کشور؛
۴. موارد زیر را می‌توان به‌عنوان ضرورت‌های انجام این پژوهش برشمرد:
۵. توجه به تهدیدات و فرصت‌های مطرح در رویکرد رؤسای جمهوری آمریکا به موضوع ایران با بررسی روند رویکردهای ادوار مختلف رؤسای جمهور آن؛
۶. سنجش پیامدهای ناشی از رویکردهای امنیت ملی آمریکا بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران؛
۷. شناسایی شاخص‌های موردنیاز تهدیدهای امنیت ملی در اسناد راهبردی آمریکا در ادوار

مختلف؛

۸. پژوهش‌های انجام‌شده در اسناد استراتژی امنیت ملی و گزارش‌های شورای امنیت ملی آمریکا صورت پذیرفته درحالی‌که این پژوهش پنج دسته از اسناد راهبردی آمریکا را مورد بررسی قرار داده است.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از حیث نوع و ماهیت، توصیفی - تحلیلی و از نظر هدف، کاربردی است. برای جمع‌آوری اطلاعات در قسمت ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش از روش مطالعه اسنادی و رجوع به مدارک علمی، تخصصی، اطلاعاتی، کتابخانه‌ای و الکترونیکی و در قسمت اصلی پژوهش از روش تحلیل محتوای کیفی استقرایی استفاده شده است. تحلیل محتوا بالقوه یکی از مهم‌ترین روش‌های پژوهشی در علوم اجتماعی است که در پی شناخت داده‌ها به تحلیل آن‌ها می‌پردازد. تحلیل محتوا یک روش قابل قبول در بررسی‌های متنی به‌ویژه در حیطه ارتباطات و رسانه‌های جمعی است. این متون می‌تواند کتاب‌ها و بخش‌های آن، مقالات، بحث‌ها و مصاحبه‌ها، اسناد تاریخی، سخنرانی‌ها، محاورات رسمی و غیررسمی، تبلیغات یا هر رخداد ارتباطی باشد (همتی و درویشی سه‌تلائی، ۱۳۹۶: ۱۰۴-۷۵).

جامعه آماری این تحقیق، پنج دسته اسناد راهبردی آمریکا است. این اسناد که طی سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۲۱ منتشر شده شامل چهارده سند قطعی و رسمی و یک سند موقت دولت بایدن، پنج مورد گزارش‌های چهارساله وزارت دفاع طی سال‌های ۱۹۹۷، ۲۰۰۱، ۲۰۰۶، ۲۰۱۰ و ۲۰۱۴، پانزده مورد گزارش‌های سالیانه وزارت دفاع به رؤسای جمهوری آمریکا و کنگره آمریکا از سال ۱۹۹۱ تا ۲۰۰۵، دو مورد اسناد استراتژی دفاع ملی در سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۰۸ و در نهایت شش مورد اسناد استراتژی نظامی ملی آمریکا در سال‌های ۱۹۹۲، ۱۹۹۵، ۱۹۹۷، ۲۰۱۱، ۲۰۱۵ و ۲۰۱۸ جمعاً شامل ۴۳ عنوان سند راهبردی است.^۱

۱. دلیل بررسی اسناد از سال ۱۹۹۱، به دلیل فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در ۲۵ دسامبر ۱۹۹۱ و تأثیری که این فروپاشی بر نظم بین‌الملل در ایجاد جهان تک قطبی گذاشت، می‌باشد.

مبانی نظری

پایان جنگ سرد، راه را برای هژمونی غرب و گسترش جهانی ارزش‌های لیبرال هموار کرد، اما نظم جدید بین‌المللی به راحتی مورد پذیرش کشورها قرار نگرفت. بازگشت رقابت‌های ژئوپلیتیک در امتداد مکتب واقع‌گرایی روابط بین‌الملل به عنوان یکی از مسیرهای جایگزین برای مخالفت با نظم جدید در نظر گرفته شد. در این خط فکری، عوامل جغرافیایی، به ویژه کنترل برخی از سرزمین‌ها، مسیرها و منابع، دغدغه اصلی بازیگران را تشکیل می‌دهد. از آنجا که دولت‌ها به دنبال به حداکثر رساندن قدرت نظامی، اقتصادی و سیاسی خود هستند، رقابت و منازعه بین آن‌ها بر سر حوزه‌های نفوذ نیز امری اجتناب‌ناپذیر است و این امر در چارچوب مکتب واقع‌گرایی قرار می‌گیرد که بر اساس آن، خصومت و رقابت با حاصل جمع صفر بین قدرت‌های بزرگ، ویژگی ذاتی روابط بین‌الملل را تشکیل می‌دهد (والترز، ۱۹۷۹: ۱۱۸).

از آنجا که سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های قدرت‌های بزرگ، به ویژه آمریکا می‌تواند بر نظام امنیت منطقه‌ای و جهانی و به طور مستقیم و غیرمستقیم بر امنیت ملی ایران تأثیر بگذارد؛ بنابراین باید درک درستی از مؤلفه‌ها و ساختارهای راهبردی امنیت ملی این کشور صورت گیرد تا راهبردهای لازم برای مقابله با خطرات احتمالی پیش‌بینی شود. به نظر می‌رسد بهترین راه برای شناسایی سیاست‌های این بازیگر، مراجعه به جدیدترین اسناد راهبردی آن است، چراکه اسناد استراتژی امنیت ملی، دفاعی و نظامی به عنوان مهم‌ترین اسناد بالادستی این کشور محسوب می‌شود و جهان‌بینی و نقشه راه آمریکا را در عرصه مطالبات ملی و به ویژه بین‌المللی به نمایش می‌گذارد (یوسفی و حبیبی، ۱۴۰۰: ۱۱۵-۹۲).

تدوین یک راهبرد امنیت ملی، فرصتی برای رؤسای جمهور آمریکا و دولت‌های مربوطه فراهم می‌آورد تا توضیح دهند جایگاه کشور و نقش آن در دنیا از نگاه آن‌ها چگونه است. طبیعی است که همپا با تکامل فضای بین‌المللی، راهبردهای بین‌المللی نیز به همان ترتیب تکامل پیدا کنند. به هر حال، همواره برخی باورهای اصولی خاص در تمام هفده راهبرد امنیت ملی و یک سند موقت دولت بایدن که مطابق با قانون گلدواتر-نیکلاس سال ۱۹۸۶ توسط رؤسای جمهور، از رونالد

ریگان تا جو بایدن، به کنگره ارسال شده، به طور ثابت حضور داشته‌اند. هر یک از رؤسای جمهور از راهبرد امنیت ملی برای تأکید دوباره بر یک اصل اساسی بهره جسته‌اند و آن اصل این است که آمریکا باید از قدرت بلامنازع خود برای دفاع از نظم لیبرال بین‌المللی مبتنی بر پیمان‌های قوی در اروپا و آسیا، بازار باز و ترویج دموکراسی استفاده کند. آن‌ها در این رابطه از خود مداومت نشان داده و ثابت قدم بوده‌اند (احمد و همکاران، ۱۳۹۷: ۱).

وقتی نوبت به رابطه آمریکا-ایران می‌رسد دلایل مهمی برای انتخاب ایران وجود دارد. از جمله اینکه ایران قدرت منطقه‌ای مهمی است که می‌تواند سیاست‌های منطقه‌ای را مشخص کرده یا آن را شکل دهد (پریفتی، ۲۰۱۷: ۵). چندین عامل وجود دارد که بر روابط آمریکا-ایران تأثیر گذاشته است. عامل نخست ساختار هرج و مرج سیستم بین‌المللی است که آمریکا را وادار می‌سازد تا برای توسعه منافع استراتژیکی خود بر روی کمک به خود تکیه کند. عامل دوم این حقیقت است که ایران در حال حاضر از قابلیت‌های نظامی چشم‌گیری برخوردار است که می‌تواند به منافع استراتژیکی آمریکا در منطقه ضربه بزند یا آن را از بین ببرد. در این مورد، ایران هسته‌ای ریسک را تا نقطه غیرقابل کنترل بودن افزایش می‌دهد. مکان جغرافیایی استراتژیکی ایران همراه با قدرت نظامی فوق‌العاده آن می‌تواند این کشور را به تهدید منطقه‌ای و جهانی واقعی علیه آمریکا مبدل سازد. کنترل بر منطقه جنوب غرب آسیا برای منافع آمریکا حیاتی است زیرا سبب حفظ ثبات در اقتصاد و سیاست جهانی می‌شود و از بین رفتن تأثیر آمریکا در منطقه در سایر مناطق جهان اثر دومینویی به دنبال دارد (پریفتی، ۲۰۱۷: ۱۲).

بر اساس طرح موسوم به «گلدواتر-نیکلاس»^۱ که در قبل هم عنوان شد، کاخ سفید موظف است سالانه گزارشی را درباره استراتژی امنیت ملی آمریکا در اختیار کنگره قرار دهد. هدف از تهیه چنین سندی این است که ضمن بررسی منافع و اهداف، «شیوه‌های استفاده کوتاه‌مدت و بلندمدت از عناصر سیاسی، اقتصادی، نظامی و سایر مؤلفه‌های قدرت ملی» آمریکا را پیشنهاد و توانایی‌های لازم را برای اجرایی کردن استراتژی معرفی شده بررسی کند.^۲ این امر به کارشناسان تخصیص بودجه در کنگره آمریکا کمک می‌کند تا بودجه‌بندی و استراتژی را با

1. Goldwater- Nichols Act of 1986

2. Goldwater-Nichols Department of Defense Reorganization Act of 1986

یکدیگر هماهنگ کنند و در سایر بخش‌های دولت - از قبیل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و وزارت امنیت داخلی نیز بررسی‌های استراتژیک در مسیر خاصی - به کار گرفته شود. براین اساس، این بحث و ضرورت شکل گرفت که آمریکا برای ثبات در محیط داخلی و موفقیت در عرصه خارجی، نیازمند نظریه‌ای منسجم در زمینه امنیت ملی است؛ استراتژی که در قالب آن، هدف غایی موردنظر، تقویت قدرت آمریکا و رویکردها و روش‌های رسیدن به آن هدف، در پرتو شرایط زمانی، تهدیدها، اولویت‌ها و توانمندی‌های موجود، به‌طور متغیر تنظیم و تعریف می‌شود (جهانیان و اسلامی، ۱۳۹۹: ۱۵۱-۱۱۵).

براین اساس، کاخ سفید از زمان رونالد ریگان (۱۹۸۷ و ۱۹۸۸)، جرج واکراچ بوش (۱۹۹۰، ۱۹۹۱ و ۱۹۹۳)، بیل کلینتون (۱۹۹۴، ۱۹۹۵، ۱۹۹۶، ۱۹۹۷، ۱۹۹۸، ۱۹۹۹ و ۲۰۰۰)، جرج دبلیو بوش (۲۰۰۲ و ۲۰۰۶)، باراک اوباما (۲۰۱۰ و ۲۰۱۵) و نهایتاً دونالد ترامپ در سال ۲۰۱۷، هفده سند استراتژی امنیت ملی به‌طور قطعی و رسمی و یک سند موقت توسط دولت بایدن در سال ۲۰۲۱ منتشر نموده که چارچوبی کمابیش مشخص و منسجم برای اداره مسائل امنیت بین‌الملل دارند و تا حدود زیادی در مبانی اجتماعی است؛ یعنی نخبگان سیاسی و نظامی در واشنگتن اعم از کسانی که در اردوگاه جمهوری خواه هستند یا آن‌هایی که در بلوک دموکرات‌ها جای دارند، در مباحث امنیت ملی آمریکا به چارچوب‌های واحد و منسجمی رسیده‌اند؛ بااین حال، در ذیل آن چارچوب‌ها و در برخی از روش‌ها و شیوه‌های اجرایی و تحقق اهداف استراتژیک، در نگاه دولت‌ها و رؤسای جمهور تفاوت‌های روشی وجود دارد هرگونه قضاوت در خصوص آینده سیاست خارجی و امنیتی آمریکا، مسلماً تکیه بر قضاوت در خصوص گذشته و شرایط کنونی آن دارد. فارغ از اسناد بالادستی امنیتی آمریکا، تعیین پارامترهای آموزه ریاست جمهوری آمریکا نیز عموماً خود نوعی تفسیر تاریخی مفید به حساب می‌آید. گاهی، مانند تلگرام طولانی^۱ جورج کنان^۲، بدون هیچ ابهامی تدوین می‌شود و گاهی به شکل NSC-68^۳ است که دکترین «سد نفوذ»^۴

۱. تلگرامی که جورج کنان در سال ۱۹۴۶ (به عنوان معاون سفارت آمریکا در مسکو) برای وزیر امور خارجه آمریکا فرستاد و در آن استراتژی جدیدی برای مقابله با شوروی ترسیم کرد.

2. George Kennan

۳. اهداف و برنامه‌های آمریکا برای امنیت ملی که اصطلاحاً به عنوان NSC-68 شناخته می‌شود و در زمان رئیس جمهور هری اس. ترومن در تاریخ ۷ آوریل ۱۹۵۰ توسط شورای امنیت ملی تهیه و تدوین شد. این سند ۶۶ صفحه‌ای یکی از مهم

را به‌عنوان سیاست خارجی و امنیتی آمریکا در دوران جنگ سرد تعریف می‌کند (گلدگیر و سوری^۲، ۲۰۱۵: ۴۲-۴۱).

روند تدوین استراتژی امنیت ملی آمریکا گسترده است و علاوه بر کاخ سفید و وزارت دفاع، وزارت امور خارجه، وزارت امنیت داخلی، وزارت انرژی، وزارت بازرگانی، وزارت بهداشت و کنگره نیز در تدوین آن دخالت می‌کنند. شورای امنیت ملی آمریکا وظیفه مدیریت و هدایت این طیف گسترده از بازیگران را بر عهده دارد (کانسین و همکاران^۳، ۲۰۱۷: ۱۲-۱۱).

گزارش برآورد دفاعی چهارساله یک بحث جامع در مورد استراتژی دفاعی آمریکاست؛ بنابراین استراتژی دفاع ملی آمریکا وظایف مجزایی ندارد و این استراتژی همان مباحث مربوط به شیوه‌ها و روش‌ها را در برمی‌گیرد (دیل^۴، ۲۰۱۳: ۸-۳). در سال ۲۰۱۹ وزارت دفاع آمریکا اعلام کرد که برآورد دفاعی چهارساله یک سند طبقه‌بندی شده و عمدتاً شامل بررسی قانونی از استراتژی و اولویت‌های وزارت دفاع آمریکا، ارزیابی تهدیدات و چالش‌های کشورهای هم‌چنین تجدید حیات استراتژی‌ها و توانایی نیروهای وزارت دفاع است. به همین دلیل سند طبقه‌بندی نشده استراتژی دفاع ملی ۲۰۱۸ آمریکا جایگزین برآورد دفاعی چهارساله ۲۰۱۸ شد (وزارت دفاع آمریکا^۵، ۲۰۱۹).

در زمان جنگ سرد استراتژی نظامی آمریکا به شکل طبقه‌بندی شده توسط ستاد مشترک نیروهای مسلح در چارچوب «سیستم برنامه‌ریزی استراتژیک مشترک» و از سوی وزیر دفاع در گزارش سالانه به رئیس‌جمهور و کنگره ارائه می‌شد، اما با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی نیاز به یک استراتژی نظامی متفاوت و غیرمجرمانه احساس شد، به این دلیل که هم استراتژی نظامی با شرایط جدید تطابق داشته باشد و هم اینکه ارتباط مؤثرتر مردمی به وجود آید؛ بنابراین در اوایل دهه ۱۹۹۰ کنگره یک الزام موقت در مورد استراتژی نظامی ملی تصویب کرد. بر اساس این الزام،

ترین بیانیه‌های سیاست آمریکا در مورد جنگ سرد بود که طرح اولیه نظامی شدن جنگ سرد از سال ۱۹۵۰ تا فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی را در ابتدای دهه ۹۰ میلادی فراهم کرد. این امر باعث شد حقوق جهانی از اولویت بالایی برخوردار باشد.

1. Containment
2. Goldgeier and Suri
3. Cancian et al
4. Dale
5. U.S DOD

استراتژی نظامی ملی می‌بایستی مطابق با جدیدترین استراتژی دفاع ملی و جدیدترین برآورد دفاعی چهارساله و همچنین مطابق با «سایر رهنمودهای استراتژیک امنیت ملی یا دفاعی صادر شده توسط رئیس‌جمهور یا وزیر دفاع باشد (یوسفی و حبیبی، ۱۴۰۰: ۱۱۵-۹۲).

یافته‌های پژوهش

شناسایی روندهای کلیدی در حوزه اسناد امنیت ملی آمریکا یعنی روندهایی که دارای بالاترین سطح اهمیت و عدم قطعیت هستند، می‌تواند کمک مهمی برای شناسایی پیامدهای این اسناد بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران باشد تا به‌طور مداوم خود را با محیطی که در آن فعالیت دارد، مطابقت دهد (البرزی دعوتی و نصراللهی، ۱۳۹۷: ۱۲۷-۱۰۳).

۱- اسناد استراتژی امنیت ملی آمریکا^۱

جدول شماره ۲ فراوانی اقدامات تهدیدزا ایران نسبت به آمریکا در اسناد استراتژی امنیت ملی را در ادوار مختلف نشان می‌دهد. جدول شماره ۳ نیز اقدامات تهدیدزا از سوی ایران نسبت به آمریکا و راهبردهای تصریح شده آمریکا که در اسناد استراتژی امنیت ملی مطرح شده‌اند را به تفکیک هر سند در سال‌های انتشار آن نشان می‌دهد. این تهدیدهای مطرح رویکردهای رؤسای جمهور آمریکا در ادوار مختلف است که با نگاه تهدیدهای سخت، نیمه‌سخت و نرم قابل دسته‌بندی هستند.

جدول شماره (۲). فراوانی اقدامات تهدیدزا ایران نسبت به آمریکا در اسناد استراتژی امنیت ملی

سال انتشار	فراوانی تهدیدهای ذکر شده در سند	درصد
۱۹۹۱	۲	٪۱/۲۳
۱۹۹۳	۰	۰
۱۹۹۴	۸	٪۴/۹۳
۱۹۹۵	۷	٪۴/۳۲
۱۹۹۶	۱۳	٪۸/۰۲
۱۹۹۷	۱۰	٪۶/۱۷

1. National Security Strategy of the United States

نشریه علمی مطالعات راهبردی آمریکا

سال انتشار	فراوانی تهدیدهای ذکر شده در سند	درصد
۱۹۹۸	۲۱	٪۱۲/۹۶
۱۹۹۹	۱۷	٪۱۰/۴۹
۲۰۰۰	۲۱	٪۱۲/۹۶
۲۰۰۲	۱	٪۰/۶۱
۲۰۰۶	۱۶	٪۹/۸۷
۲۰۱۰	۱۴	٪۸/۶۴
۲۰۱۵	۱۱	٪۶/۷۹
۲۰۱۷	۱۷	٪۱۰/۴۹
۲۰۲۱	۴	٪۲/۴۶
جمع	۱۶۲	٪۱۰۰

جدول شماره (۳). دسته‌بندی اقدامات تهدیدزا از سوی ایران نسبت به آمریکا در اسناد استراتژی امنیت ملی بر اساس سه دسته‌بندی تهدید سخت، نیمه‌سخت و نرم در ادوار مختلف ریاست جمهوری

رئیس جمهور	سال انتشار سند	اقدامات تهدیدزای ایران تصریح شده در اسناد	راهبردهای تصریح شده آمریکا در اسناد	دسته‌بندی تهدیدها
جرج هربرت واکر بوش (بوش پدر)	۱۹۹۱	حمایت ایران از گروگان‌گیری یا اشکال دیگر تروریسم	جلوگیری از فروش کلیه تجهیزات با کاربرد دوگانه به ایران	نیمه‌سخت و سخت
	۱۹۹۳	-	ایران	
بیل کلینتون	۱۹۹۴	قدرت خشن منطقه‌ای بالقوه متخاصم؛ پیشبرد سلاح‌های کشتار جمعی توسط ایران؛ دستیابی به سلاح‌های موشکی؛ حمایت از تروریسم؛ حمایت از گروه‌های مخالف با روند صلح؛ تلاش برای تضعیف حکومت‌های دوست و حامی آمریکا؛ سوابق ناگوار حقوق بشر در ایران؛ اشاعه جهانی سلاح‌های کشتار جمعی؛ پیشرفته	اجرای استراتژی مهار دوگانه؛ عقب راندن ایران در حال توسعه سلاح‌های کشتار جمعی؛ تصویب لایحه تحریم ایران	نرم، نیمه‌سخت و سخت

رئیس جمهور	سال انتشار سند	اقدامات تهدیدزای ایران تصریح شده در اسناد	راهبردهای تصریح شده آمریکا در اسناد	دسته بندی تهدیدها
	۱۹۹۵	نمودن سلاح‌های کشتار جمعی؛ تهدید منطقه‌ای پایدار.	به منظور اعمال فشار اقتصادی؛ کاهش نفوذ ایران در آفریقا؛ مقابله با اشاعه موشک‌های نفوذپذیر و حساس و فن‌آوری هسته‌ای از طریق تحریم؛ جلوگیری از ورود تکنولوژی و علم توسعه موشک‌های دوربرد	
		پیشرفته نمودن سلاح‌های کشتار جمعی؛ ایران محور تهدیدهای پایدار؛ حمایت از تروریسم و گروه‌های مخالف با روند صلح.		
	۱۹۹۶	ایران تهدید جدی برای صلح منطقه جنوب غرب آسیا؛ محرومیت ایران از تجارت با آمریکا؛ پیوستن جی-۷ به آمریکا در محکوم کردن حمایت ایران از تروریسم؛ جلوگیری از فروش سلاح توسط روسیه و متحدان اروپایی به ایران؛ ایران عامل برهم زدن ثبات منطقه‌ای در جنوب غرب آسیا.		
	۱۹۹۷	ایران تهدیدی برای امنیت شرکای منطقه‌ای آمریکا		
	۱۹۹۸	ایران پتانسیل ایجاد تهدید برای همسایگان؛ موافق نبودن ایران با روند صلح منطقه جنوب غرب آسیا؛ عدم توقف حمایت ایران از تروریسم؛ برنامه‌های ایران برای حمایت از ترور.		
۱۹۹۹	تائید سازمان‌های اطلاعاتی مبنی بر تهدید بودن ایران برای آمریکا؛ ایران تهدیدی برای امنیت انرژی؛ توسعه موشک‌های دوربرد ایران؛ عدم کنترل سلاح و تکثیر بی‌رویه آن.			
جرج واکر	۲۰۰۰	عدم پایبندی ایران به اصول حقوق بشر	خشی کردن توسعه	سخت،

رئیس جمهور	سال انتشار سند	اقدامات تهدیدزای ایران تصریح شده در اسناد	راهبردهای تصریح شده آمریکا در اسناد	دسته بندی تهدیدها
بوش (بوش پسر)	۲۰۰۲	جهانی و اصول دموکراتیک؛ ایران ناقض شدید آزادی مذهبی؛ آزمایش موشک‌های دوربرد یا سلاح‌های کشتار جمعی؛ عدم ترویج دموکراسی و نقش حقوق بشر.	سلاح‌های NBC ایران و موشک‌های دوربرد آن؛ مخالفت با انتقال مواد و تکنولوژی به ایران برای توسعه؛ سه قطعه‌نامه‌ی شورای امنیت در چهارچوب استراتژی جدید آمریکا	نیمه سخت و نرم
		رواج استبداد بر علیه مردم ایران؛ پناهگاه تروریست‌ها؛ حمایت مداوم ایران از فعالیت‌های تروریستی؛ انکار پشتیبانی گروه‌های تروریستی و پناهگاه دولت‌های سرکش؛ ایران دشمن آزادی، عدالت و صلح؛ تخطی ایران از تعهدات منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای؛ ایران بزرگ‌ترین چالش آمریکا؛ پنهان کردن بیست‌ساله تلاش‌های کلیدی هسته‌ای ایران از جامعه بین‌المللی؛ عدم اجازه دسترسی به بازرسان آژانس هسته‌ای؛ ایران خواستار پاک کردن چهره اسرائیل از روی کره زمین؛ ایران مخل دموکراسی در عراق؛ عدم برخورداری مردم ایران از آزادی؛ عدم پایبندی ایران به تکثیر سلاح‌های هسته‌ای.		
	۲۰۰۶	پایان ندادن به استبداد؛ ظلم به مردم از سوی حکومت؛ پشتیبانی گروه‌های تروریستی و پناهگاه دولت‌های سرکش؛ تخطی از تعهدات منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای؛ رژیم ایران حامی تروریسم و تهدیدکننده اسرائیل؛ اختلال در دموکراسی در عراق و خواسته‌های مردم برای آزادی.		

دسته‌بندی تهدیدها	راهبردهای تصریح شده آمریکا در اسناد	اقدامات تهدیدزای ایران تصریح شده در اسناد	سال انتشار سند	رئیس جمهور
سخت و نیمه سخت و نرم	جلوگیری ایران از توسعه سلاح هسته‌ای؛ به انزوا فرستادن بیشتر ایران؛ متوقف نمودن پیشرفت برنامه هسته‌ای ایران از طریق برجام؛ گوشزد کردن خطر ایجاد دیکتاتوری در ایران از سوی حکومت	حمایت از تروریسم و تهدیدات علیه همسایگانش؛ گسترش سلاح‌های هسته‌ای؛ همکاری با تروریسم؛ به خطر انداختن امنیت منطقه و آمریکا؛ تضعیف صلح بین فلسطینیان و اسرائیل؛ عدم نشان دادن صلح‌آمیز بودن برنامه هسته‌ای ایران؛ جمهوری اسلامی ایران مصمم به بی‌ثبات کردن مناطق، تهدید آمریکایی‌ها و متحدان ما و خشن بار آوردن مردم خود.	۲۰۱۰	باراک اوباما
		حمایت ایران از تروریسم در سراسر جهان؛ ایران بزرگ‌ترین تهدید برای نزدیک‌ترین‌ها؛ توسعه موشک‌های بالستیک و موشک‌های کروز؛ ایران حامی ایدئولوژی جهادگرایی؛ توسعه موشک‌های بالستیک با قابلیت حمل کلاهک هسته‌ای؛ ادامه دادن ایران به چرخه خشونت در منطقه	۲۰۱۵	
سخت و نیمه سخت	خروج از برجام و اعمال تحریم‌هایی با عنوان تحریم‌های قرص سمی بر علیه ایران؛ اعمال فشار حداکثری.	ایران حامی دیکتاتوری و تروریسم؛ بی‌ثبات‌کننده مناطق، تهدید آمریکایی‌ها و متحدان ما و جامعه‌پذیری خشن؛ حمایت ایران از گروه‌های تروریستی؛ ایران خواستار نابودی آمریکا	۲۰۱۷	دونالد ترامپ
نرم و سخت	مقابله با ستیزه‌جویی ایران؛ استفاده از دیپلماسی برای	ایران تهدیدی برای تمامیت ارضی و حاکمیتی آمریکا؛ ایران کشوری ستیزه‌جو؛ گسترش برنامه‌های هسته‌ای ایران؛ ایران به	۲۰۲۱	جو بایدن

رئیس جمهور	سال انتشار سند	اقدامات تهدیدزای ایران تصریح شده در اسناد	راهبردهای تصریح شده آمریکا در اسناد	دسته بندی تهدیدها
		دنبال فعالیت‌های ثابت‌زدا در منطقه؛	رسیدگی کردن به برنامه هسته‌ای ایران؛ حضور نظامی آمریکا در منطقه جنوب غرب آسیا. جلوگیری از فعالیت گروه‌های تروریستی مورد حمایت ایران.	

جدول شماره ۳ اقدامات تهدیدزای ایران در اسناد استراتژی امنیت ملی آمریکا و راهبردهای تصریح شده آن را نشان می‌دهد. آنچه به‌عنوان هدف گذاری ایران در سیاست خارجی آمریکا مشهود است حمایت ایران از گروه‌گان گیری یا اشکال دیگر تروریسم است که به‌صورت «انزوای بین‌المللی و فشارهای اقتصادی» در رفتار دولت بوش پدر مشاهده می‌شود. رویکرد کلیتون نسبت به ایران در اسناد منتشره با هدف تغییر رفتار در چندین زمینه کلیدی از جمله تلاش ایران برای دستیابی به سلاح‌های کشتار جمعی و موشکی، حمایت از گروه‌های تروریستی، تلاش برای تضعیف دولت‌های دوست آمریکا در منطقه و سابقه ناامیدکننده ایران در حقوق بشر به‌وضوح دیده می‌شود که با اقدامات اجرای استراتژی مهار دوگانه؛ عقب راندن ایران در توسعه سلاح‌های کشتار جمعی؛ تصویب لایحه تحریم ایران به‌منظور اعمال فشار اقتصادی؛ کاهش نفوذ ایران به آفریقا؛ مقابله با اشاعه موشک‌های نفوذپذیر و حساس و فن آوری هسته‌ای از طریق تحریم؛ جلوگیری از ورود تکنولوژی و علم توسعه موشک‌های دوربرد به مقابله با این اقدامات ایران پرداخته است.

وقوع حادثه یازدهم سپتامبر در دوران بوش پسر مداخله‌جویی آمریکا در حوزه داخلی ایران را وجهه تازه‌ای می‌بخشد و ذیل شعار صدور دموکراسی، با نگاه تهدیدات سخت علیه ایران تشدید می‌یابد و آنچه نسبت به ایران در راهبردهای این مقطع تصریح شده، تهاجم اطلاعاتی علیه افکار

عمومی از مسیر رسانه‌ها و عرصه عمومی می‌باشد که اوج این نگاه را می‌توان در تشدید تنش میان ایران و غرب در پرونده هسته‌ای دید.

با روی کار آمدن اوباما در عین تکرار اتهامات پیشین مبنی بر نقض حقوق بشر، حمایت از تروریسم و تلاش برای دستیابی به تسلیحات هسته‌ای، نوع مواجهه با ایران به صورت هوشمندانه از طریق وعده‌هایی مانند در صورت نتیجه‌بخشی مذاکرات، ایران در اقتصاد جهانی و روندهای بین‌المللی ادغام خواهد شد؛ تغییر می‌کند.

در دوران ریاست جمهوری دونالد ترامپ و در تنها سند استراتژی امنیت ملی دولت وی، ایران به‌عنوان یک دولت سرکش معرفی می‌شود که از برجام تحت عنوان «توافق هسته‌ای معیوب» یاد شده که سبب غفلت آمریکا از «خطر ناشی از دیکتاتوری ایران» می‌شود. در نهایت، در سند موقتی که از سوی دولت بایدن منتشر شده، استفاده از دیپلماسی در رویکرد مواجهه با ایران مدنظر قرار گرفته است. با توجه به اهمیت منطقه غرب آسیا، رؤسای مختلف جمهوری آمریکا در قالب اسناد راهبردی و سیاست خارجی خود اهداف فرهنگی - اجتماعی، سیاسی - نظامی و اقتصادی را دنبال می‌کنند و جمهوری اسلامی ایران که به‌عنوان مهم‌ترین مانع تحقق مطلوب اهداف آمریکا در این منطقه مطرح می‌باشد؛ لذا دولت‌های آمریکا همواره کوشیده‌اند با ابزارهای مختلف چون تحریم‌های شدید مالی، حمایت از گروه‌های تکفیری و تروریستی، به مقابله با نفوذ و حضور ایران در سطح منطقه دست بزنند.

۲- اسناد استراتژی نظامی ملی آمریکا^۱

جدول شماره (۴). فراوانی اقدامات تهدیدزای جمهوری اسلامی ایران علیه آمریکا در اسناد استراتژی نظامی

سال انتشار	فراوانی اقدامات تهدیدزای ذکر شده در سند	درصد
۱۹۹۲	۲	۱۶/۶۶٪
۱۹۹۵	۳	۲۵٪
۱۹۹۷	۱	۸/۳۳٪
۲۰۱۱	۳	۲۵٪
۲۰۱۵	۳	۲۵٪

1. National Military Strategy of the United States

سال انتشار	فراوانی اقدامات تهدیدزای ذکر شده در سند	درصد
۲۰۱۸	۰	۰
جمع	۱۲	٪۱۰۰

جدول شماره ۵ به بررسی اقدامات تهدیدزای ایران نسبت به آمریکا در اسناد استراتژی نظامی ملی می‌پردازد.

جدول شماره (۵). دسته‌بندی اقدامات تهدیدزا از سوی ایران نسبت به آمریکا در اسناد استراتژی نظامی ملی

سال انتشار سند	اقدامات تهدیدزای ایران نسبت به آمریکا تصریح شده در اسناد استراتژی نظامی ملی
۱۹۹۲	حمایت ایران از گروه‌های تندرو تاریخی، ایران به‌عنوان آخرین سنگرهای کمونیسم
۱۹۹۵	تلاش برای تسلط بر همسایگان خود از نظر سیاسی و اقتصادی، تهدید قریب‌الوقوع برای امنیت همسایگان و مناطق آن، ایجاد اختلافات سیاسی و اقتصادی میان کشورهای همسایه.
۱۹۹۷	ایران پتانسیل ایجاد درگیری در منطقه
۲۰۱۱	ترغیب کشورهای همسایه ایران به داشتن سلاح هسته‌ای، ایران مهم‌ترین تهدید برای ثبات منطقه‌ای، ایران به دنبال دستیابی به سلاح‌های هسته‌ای
۲۰۱۵	ایران همچنان به دنبال ایجاد چالش‌های راهبردی برای جامعه بین‌المللی، دنبال کردن فناوری‌های ارسال موشکی و هسته‌ای، ایران کشور حامی تروریسم، ایران تضعیف‌کننده ثبات در برخی کشورها مثل اسرائیل، عراق، سوریه، لبنان و یمن.

روندهای تصریح شده و عبارات تهدیدزایی که در اسناد استراتژی نظامی ملی آمریکا در طی ادوار مختلف لحاظ شده ناشی از رویکرد رؤسای جمهور مختلف آمریکا نسبت به ایران بوده که به‌نوعی نشئت گرفته از اسناد امنیت ملی نیز هست و گویای این واقعیت است که ایران به‌عنوان یک قدرت نظامی منطقه‌ای در جنوب غرب آسیا همواره مورد توجه آمریکا بوده و هست که نمودهای بارز آن را می‌توان در سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۰ و با شکست اسرائیل و حمایت همه‌جانبه ایران از حزب الله لبنان در جنگ سی‌وسه روزه و خاموش کردن فتنه داعش توسط ایران با حضور نظامی در سوریه و عراق یافت.

۳- اسناد استراتژی دفاعی آمریکا^۱

جدول شماره (۶). فراوانی اقدامات تهدیدزای جمهوری اسلامی ایران بر علیه آمریکا در اسناد استراتژی دفاعی

سال انتشار	فراوانی اقدامات تهدیدزای ایران نسبت به آمریکا ذکر شده در سند
۲۰۰۵	۰
۲۰۰۸	۴
جمع	۴

جدول شماره (۷). اقدامات تهدیدزای جمهوری اسلامی ایران بر علیه آمریکا در اسناد استراتژی دفاعی

سال انتشار سند	اقدامات تهدیدزای جمهوری اسلامی ایران بر علیه آمریکا در اسناد استراتژی دفاعی
۲۰۰۵	-
۲۰۰۸	ایران تهدیدکننده نظم بین‌الملل؛ حمایت رژیم ایران از تروریسم؛ ایران بر هم زننده دموکراسی‌های نوپا در عراق و افغانستان؛ تلاش ایران در زمینه فن‌آوری هسته‌ای و غنی‌سازی چالشی جدی برای امنیت منطقه؛ ایران به دنبال کاهش نفوذ آمریکا در منطقه

همان گونه که در اسناد قبلی نیز مشاهده شده آنچه در این اسناد نیز مطرح شده، گویای این واقعیت است که پنتاگون (وزارت دفاع آمریکا) به عنوان متولی اصلی امور نظامی و دفاعی ارتش این کشور موظف است با چالش‌ها و تهدیداتی که آمریکا و متحدانش را تهدید می‌کند از جمله شبکه‌های افراطی فراملی، کشورهای مسلح به سلاح‌های کشتار جمعی، افزایش قدرت‌های منطقه‌ای، فضای نوظهور و تهدیدهای سایبری، فجایع طبیعی و همه گیر و رقابت فزاینده برای منابع مختلف مقابله نماید و ایران به عنوان یک کشور که در این اسناد به عنوان قدرت منطقه‌ای در منطقه غرب آسیا ظهور نموده تعریف می‌گردد و در کانون توجه اسناد دفاعی و نظامی با توجه به تهدیدهای تصریح شده قرار دارد.

1. National Defense Strategy

۴- گزارش‌های سالیانه وزارت دفاع به کاخ سفید و کنگره^۱

جدول شماره (۸). فراوانی اقدامات تهدیدزای جمهوری اسلامی ایران علیه آمریکا در گزارش‌های سالیانه وزارت

دفاع

سال انتشار	فراوانی تهدیدهای ذکر شده در سند	درصد
۱۹۹۲	۳	٪۶/۵۲
۱۹۹۳	۶	٪۱۳/۰۴
۱۹۹۵	۳	٪۶/۵۲
۱۹۹۶	۴	٪۸/۶۹
۱۹۹۷	۷	٪۱۵/۲۱
۱۹۹۸	۶	٪۱۳/۰۴
۱۹۹۹	۵	٪۱۰/۸۶
۲۰۰۰	۶	٪۱۳/۰۴
۲۰۰۱	۴	٪۸/۶۹
۲۰۰۲	۲	٪۴/۳۴
جمع	۴۶	٪۱۰۰

طی سال‌های ۱۹۹۱، ۱۹۹۴، ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۵ هیچ‌گونه تهدید و راهبردی در این گزارش‌ها مشاهده نمی‌شود.

جدول شماره ۹ اقدامات تهدیدزای جمهوری اسلامی ایران مطرح شده در گزارش‌های سالیانه وزیر دفاع به کنگره و ریاست جمهوری آمریکا و راهبردهای تصریح شده از سوی آمریکا را در سال‌های ۱۹۹۲ تا ۲۰۰۲ نشان می‌دهد.

جدول شماره (۹). اقدامات تهدیدزای جمهوری اسلامی ایران بر علیه آمریکا در گزارش‌های سالیانه وزیر دفاع به کنگره و ریاست جمهوری به تفکیک سال

سال انتشار سند	اقدامات تهدیدزای جمهوری اسلامی ایران بر علیه آمریکا در گزارش‌های سالیانه	راهبردهای تصریح شده	دسته‌بندی تهدید
۱۹۹۲	تلاش برای توسعه سلاح‌های هسته‌ای یا غیرمتعارف؛ تلاش‌ها برای گسترش سلاح‌های	جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح‌های نامتعارف	سخت و نیمه‌سخت

1. Annual Report to the President and the Congress

سال انتشار سند	اقدامات تهدیدزای جمهوری اسلامی ایران بر علیه آمریکا در گزارش‌های سالانه	راهبردهای تصریح شده	دسته‌بندی تهدید
	کشتار جمعی		
۱۹۹۳	دخالت غیرمستقیم یا خرابکاری ایران در منطقه غرب آسیا؛ توسعه سلاح‌های کشتار جمعی و موشک‌های حمل‌کننده	اجرای استراتژی مهار دوگانه ایران	نرم و سخت
۱۹۹۵	تهدید نیروهای نظامی و مراکز جمعیتی غیرنظامی	اعمال تحریم بر علیه شرکت‌های حامی ایران	نیمه‌سخت و نرم
۱۹۹۶	ایران تهدیدکننده طیف وسیعی از اهداف آمریکا	الزام ایران به تمدید نامحدود پیمان عدم تکثیر سلاح‌های هسته‌ای	نرم
۱۹۹۷	ایران کشوری برای تهدید منافع آمریکا و سایر کشورها در منطقه؛ ایران بزرگ‌ترین تهدید برای صلح و ثبات بین‌المللی؛ ایران حامی تروریسم؛ توانایی موشک‌های بالستیک تهدیدی برای طیف وسیعی از اهداف سیاسی و نظامی	جلوگیری از دستیابی ایران به موشک‌های بالستیک از طریق اعمال تحریم‌های بین‌المللی	نیمه‌سخت
۱۹۹۸	ایران تهدیدی برای منطقه و جریان آزاد نفت؛ ایران حامی گروه‌های تروریستی و جنبش‌های تروریستی؛ عدم پیروی ایران از هنجارهای بین‌المللی؛ ایران تهدیدکننده امنیت منطقه؛ ایران دشمن بالقوه	راهبردی تصریح نشده و منوط به گزارش‌ها شده است.	-
۱۹۹۹	ایران تهدیدی برای منطقه و جریان آزاد نفت؛ ایران حامی گروه‌های تروریستی و جنبش‌های تروریستی؛ عدم پیروی ایران از هنجارهای بین‌المللی؛ ایران تهدیدکننده امنیت منطقه	جلوگیری از فروش نفت ایران با اعمال تحریم؛ حضور نظامی آمریکا در منطقه	سخت و نیمه‌سخت
۲۰۰۰	ایران به دنبال توسعه و صدور موشک‌های بالستیک برد بلند؛ ایران بر هم زننده ثبات	راهبردی تصریح نشده و منوط به گزارش‌ها شده	-

سال انتشار سند	اقدامات تهدیدزای جمهوری اسلامی ایران بر علیه آمریکا در گزارش های سالیانه	راهبردهای تصریح شده	دسته بندی تهدید
	منطقه؛ ایران دشمن بالقوه؛ ایران مانع اجرای عملیات دریایی در درگیری های آینده؛ ایران حامی گروه های تروریستی	است.	
۲۰۰۱	ایران حامی گروه های تروریستی؛ ایران تهدیدکننده امنیت منطقه	اعمال فشار همه جانبه بر علیه ایران	نیمه سخت
۲۰۰۲	ایران به دنبال دستیابی به سلاح های هسته ای، بیولوژیکی و شیمیایی؛ ایران به شدت به دنبال سلاح های نامتعارف؛ ایران همچنان تهدیدی برای همسایگان خود و جریان آزاد نفت	راهبردی تصریح نشده و منوط به گزارش ها شده است.	-

گزارش های سالیانه وزارت دفاع به کاخ سفید و کنگره در سال هایی که این اسناد منتشر شده، نشان می دهد که راهبردهای تصریح شده به تبعیت از اسناد استراتژیک، خط مشی ها و راهبردهای خود را مطابق با آن ها در برنامه های سالیانه تنظیم و تدوین نموده و تمامی این مطالب گویای این است که همواره ایران به عنوان قدرت منطقه ای در منطقه غرب آسیا در کانون توجهات آمریکا می باشد و آنچه همواره به عنوان اقدام های تهدیدزا از سوی ایران برای آمریکا معرفی شده در حوزه حمایت از گروه های تروریستی، توسعه برنامه هسته ای، گسترش برنامه های موشکی و دخالت در امور کشورهای همسایه است.

۵- گزارش های چهار سالانه وزارت دفاع آمریکا به کاخ سفید و کنگره^۱

جدول شماره (۱۰). فراوانی اقدام های تهدیدزای جمهوری اسلامی ایران بر علیه آمریکا در گزارش های چهار سالانه وزارت دفاع به کاخ سفید و کنگره

سال انتشار	فراوانی اقدام های تهدیدزای ایران بر علیه آمریکا ذکر شده در سند	درصد
۱۹۹۷	۳	٪۱۰/۷۱
۲۰۰۱	۶	٪۲۱/۴۲
۲۰۰۶	۴	٪۱۴/۲۸

1. Report of the Quadrennial Defense Review

تحلیل محتوای تهدیدهای نسبت داده شده به ج.ا.ایران در اسناد راهبردی آمریکا طی سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۲۱

سال انتشار	فراوانی اقدام‌های تهدیدزای ایران بر علیه آمریکا ذکر شده در سند	درصد
۲۰۱۰	۵	۱۷/۸۵٪
۲۰۱۴	۱۰	۳۵/۷۱٪
جمع	۲۸	۱۰۰٪

جدول شماره (۱۱). اقدام‌های تهدیدزای جمهوری اسلامی ایران بر علیه آمریکا در گزارش‌های چهار سالانه وزارت دفاع به کنگره و ریاست جمهوری به تفکیک سال

سال انتشار سند	اقدامات تهدیدزای ایران بر علیه آمریکا تصریح شده در گزارش‌ها	راهبردهای تصریح شده	دسته‌بندی تهدید
۱۹۹۷	ایران همچنان تهدیدی برای همسایگان خود و جریان آزاد نفت؛ ایران دولتی سرکش؛ ایران قدرت بزرگ منطقه‌ای	راهبردی تصریح نشده است.	-
۲۰۰۶	ایران پناهگاه امن برای تروریسم؛ پیگیری دستیابی به سلاح‌های کشتار جمعی؛ ایران یک عامل بی‌ثبات‌کننده در منطقه؛ پیگیری قابلیت‌های هسته‌ای توسط ایران؛ حمایت از تروریسم و تهدید همسایگان منطقه‌ای؛ سرعت فزاینده ایران در توسعه سیستم‌های حمل‌کننده موشک برد بلند؛ اقدامات ایران در تکمیل چرخه کامل سوخت هسته‌ای جهت دستیابی به سلاح هسته‌ای	اعمال تحریم‌های بین‌المللی بر علیه ایران و حضور حداکثری نظامی آمریکا در منطقه غرب آسیا به بهانه حمایت از متحدین	سخت و نیمه‌سخت
۲۰۱۰	فعالیت مداوم ایران در آزمایش و استفاده از سیستم‌های موشک‌های بالستیک جدید؛ طراحی تعداد زیادی هواپیمای تهاجمی کوچک و سریع؛ تجهیز حزب ... به پرنده‌های بدون سرنشین و سیستم‌های پدافند هوایی قابل حمل؛ ایران یک جاه‌طلب هسته‌ای	راهبردی تصریح نشده و صرفاً اقدامات ایران بر علیه آمریکا در گزارش مطرح شده است.	-
۲۰۱۴	ایران به دنبال بی‌ثباتی منطقه؛ فعالیت‌های ناپایدارکننده ایران تهدیدی برای منطقه جنوب غرب آسیا؛ تهدیدات موشک‌های بالستیک بازیگران منطقه‌ای؛ نگرانی در مورد تأثیر بی‌ثبات‌کنندگی ایران؛ ایران به	اعمال استراتژی چندجانبه با ترکیبی از دیپلماسی، فشار اقتصادی بین‌المللی	نرم و نیمه‌سخت

	و حفظ گزینه‌های نظامی روی میز بر علیه ایران؛	دنبال توسعه موشک‌های میان برد و پشتیبانی از تروریست‌ها و شورشیان در منطقه	
--	--	--	--

همانند با چهار گونه سند قبلی، ۲۸ عنوان اقدام تهدیدزای ایران بر علیه آمریکا در گزارش‌ها و برآوردهای چهار سالانه وزارت دفاع که از سوی سازمان‌های امنیتی و نظامی آمریکا صورت پذیرفته و در اختیار کنگره و ریاست جمهوری این کشور قرار می‌گیرد، بر ادعای نقش مهم و راهبردی ایران به‌عنوان کشور پشتیبان تروریسم و شورشیان در منطقه و مانع قلمروگستری آمریکا در منطقه جنوب غرب آسیا تأکید شده است.

جدول شماره (۱۲). فراوانی اقدام‌های تهدیدزای ایران بر علیه آمریکا در اسناد پنج‌گانه نظامی - امنیتی

نام اسناد	فراوانی اقدام‌های تهدیدزای ذکر شده در اسناد	درصد
استراتژی امنیت ملی	۱۶۲	٪۶۴/۲۸
استراتژی نظامی ملی	۱۲	٪۴/۷۶
استراتژی دفاعی ملی	۴	٪۱/۵۸
گزارش‌های سالیانه وزارت دفاع به کاخ سفید و کنگره	۴۶	٪۱۸/۲۵
گزارش‌های چهار سالانه وزارت دفاع به کاخ سفید	۲۸	٪۱۱/۱۱
جمع	۲۵۲	٪۱۰۰

آنچه جدول فوق نشان می‌دهد این است که بیشترین عبارات و عناوین تهدیدزا از سوی ایران نسبت به آمریکا در اسناد استراتژی امنیت ملی این کشور مطرح است که بعد از آن به گزارش‌های سالیانه وزارت دفاع به کاخ سفید و کنگره اختصاص دارد که البته از یک طرف به دلیل فراوانی بالای این دو نسبت به سه دسته دیگر می‌باشد و از سوی دیگر چون این اسناد از سوی رؤسای جمهوری تصریح می‌شوند به‌عنوان یک خط‌مشی برای سایر سازمان‌های مرتبط در آمریکا تلقی می‌شوند که برنامه‌ها و سیاست‌های خود را با آن‌ها مطابقت داده و تنظیم می‌نمایند. آنچه در تمامی این پنج دسته سند مشاهده می‌شود این است که جرج بوش پدر نیز سیاست‌های خصمانه آمریکا

علیه ایران را که از ادوار گذشته وجود داشته استمرار بخشید و با امضای «فرمان امنیت ملی شماره ۲۲» ایران را همچنان تهدید اصلی منافع آمریکا در منطقه جنوب غرب آسیا معرفی و راهبرد اصلی خود برای مهار ایران را، روی آوردن به سیاست «مهار دوجانبه» اعلام نمود که با در پیش گرفتن رویکرد خصمانه علیه ایران، تلاش زیادی برای صلح اعراب و رژیم صهیونیستی به انجام رساند و رویکرد تهدید نرم را دنبال کرد. ضمن اینکه ذکر این نکته ضروری است که به نوعی در این دوره و حتی در تمام ادوار ریاست جمهوری آمریکا ما با طیفی از تهدیدها روبرو هستیم اما آنچه به عنوان نگاه غالب می‌توان یافت رویکرد تهدید نرم است، برای مثال در همین دوره ما با نگاه رویکرد تهدیدهای نیمه‌سخت هم روبرو هستیم که در سیاست مهار دوجانبه می‌توان آن را مشاهده نمود.

در دوران کلینتون سیاست مهار دوجانبه برای مقابله با جمهوری اسلامی ایران از سوی آمریکا ادامه یافت و ایران مهم‌ترین تهدید علیه منافع آمریکا در منطقه جنوب غرب آسیا تلقی شد که منجر به اعمال شدیدترین راهبردهای سخت برای مقابله با ایران از جمله صدور فرمان ممنوعیت اجرایی تجارت آمریکا در صنعت نفت ایران و ممنوعیت هرگونه تجارت آمریکا با ایران گردید. دولت جرج بوش پسر با دیدگاه‌های نومحافظه‌کارانه خود بیشترین تأکید را نسبت به دولت‌های پیشین بر مقابله سخت با ایران دارد. وی ایران را جزو کشورهای «محور شرارت» قرار داد و بر لزوم مقابله جدی با این کشور تأکید و ایران را به‌عنوان بزرگ‌ترین چالش موجود در سیاست خارجی آمریکا قلمداد کرد. برای مثال در این دوران ما با ارسال پرونده اتمی ایران به شورای امنیت سازمان ملل متحد و طرح ایده «خاورمیانه بزرگ» که سناریوی شوم برای تجزیه ایران بود مواجه هستیم که به‌طور کلی می‌توان گفت مهم‌ترین سیاست دولت بوش پسر در قبال جمهوری اسلامی ایران براندازی و جایگزین کردن آن با دولتی دیگر بود که در قالب تهدیدهای سخت و نیمه‌سخت بسیار مشهود می‌باشد.

راهبرد باراک اوباما برای مقابله با جمهوری اسلامی ایران، تکیه هرچه بیشتر بر قدرت هوشمند^۱ بود. در این راستا مذاکره و راه‌حل سیاسی در دستور کار قرار می‌گیرد که از زمان

۱. مفهوم قدرت هوشمند را نخستین بار سوزان ناسل (Suzanne Nossel) به معنای ترکیب هدفمند و خردمندانه قدرت سخت و نرم در مقابله با تهدیدات به‌کار برد. «قدرت هوشمند» به معنای ترکیب هوشمندانه قدرت سخت و نرم در مقابله با

مبارزات انتخاباتی نیز پیشنهاد گفتگوی بدون پیش شرط با ایران از سوی وی مطرح می‌شود. ضمن اینکه در این دوره آمریکا راهبرد «براندازی نرم» که طرحی هوشمندانه از سوی اوباما برای مقابله با جمهوری اسلامی ایران بود را در دستور کار قرار داد. ضمن اینکه در این دوره اوباما با افزایش پایگاه‌های نظامی آمریکا در منطقه و البته ادعای کاهش نیروهای آمریکایی به‌نوعی رویکرد تهدید سخت و نیمه‌سخت را در مقابله با ایران در پیش می‌گیرد.

اما در دوره دونالد ترامپ و در همان نطق‌های اولیه انتخاباتی سخن از تمرکز بر مهار، کنترل و تغییر رفتار ایران به میان می‌آید که با خروج یک‌جانبه آمریکا از برجام و تمدید قانون وضعیت اضطراری ملی آمریکا در رابطه با ایران، به‌نوعی فعالیت‌های ضدایرانی ترامپ شکل می‌گیرد. این دولت مبتکر شدیدترین تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی است. از سوی دیگر در صحنه تحولات منطقه جنوب غرب آسیا نیز آغازگر جنگ نیابتی علیه ایران می‌شود که در ادامه این سیاست بارها مواضع گروه‌های مقاومت را موردتهاجم قرار می‌دهد و با ددمنشانه‌ترین اقدام حکومتی خود دستور ترور شهیدان حاج قاسم سلیمانی و ابومهدی المهندس را صادر می‌کند تا عملاً رویکرد مقابله سخت را با ایران در پیش گرفته باشد.

درست است که جو بایدن تاکنون سند رسمی را در دوره خود منتشر ننموده است اما در همان سند موقت ۴۸ صفحه‌ای نیز با رویکردی هوشمندانه به دنبال براندازی و مقابله نرم همراه با به‌کارگیری اقدامات سخت با جمهوری اسلامی ایران برآمده که با اقدام بازدارندگی علیه ایران این رویکرد را دنبال می‌کند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

تهدیدات علیه امنیت ملی می‌باشد. ناسل معتقد است توانایی‌ها و برتری‌های نظامی، اقتصادی، فرهنگی و ایدئولوژیک باید در یک جهت هماهنگ شوند تا برآیند آن تداوم برتری یک کشور را تضمین کند (ناسل، ۲۰۰۴). امروزه مفهوم قدرت نرم جوزف نای مقبولیت بیشتری یافته است. وی در سخنرانی در سال ۲۰۱۰ عنوان نمود «من ایده قدرت نرم را در مقابل کسانی که به زوال قدرت آمریکا می‌پردازند به کار بردم؛ چراکه به نظر من قدرت آمریکا رو به زوال نمی‌رود. من می‌خواستم به توانایی یک کشور در تحصیل خواسته‌هایش از راهی غیرنظامی - اقتصادی یا اعمال زور و کیفر یعنی از طریق جاذبه یا به اصطلاح قدرت نرم بپردازم» (نای، ۲۰۱۱: ۴۲).

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

جمهوری اسلامی ایران به دلیل ماهیت ضد استکباری، موقعیت خاص ژئوپلیتیکی در منطقه، حمایت از مستضعفین جهان، حفظ سیاست استقلال‌خواهی و همچنین برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای خود، به‌طور طبیعی در معرض تهدیدهای زمانی و مکانی گوناگونی قرار دارد. بعد از شکل‌گیری نهضت انقلاب اسلامی به رهبری حضرت امام خمینی (ره) و زعامت مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) که از یک سو به تغییرات اساسی در روابط سیاسی و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در مقابله با تروریسم بین‌الملل و حمایت از مظلومان عالم انجامیده و از سوی دیگر منجر به بروز اختلافات بارز در ابعاد سیاسی، اقتصادی، امنیتی، فرهنگی، اجتماعی و نظامی با آمریکا شده است.

رفتار تهاجمی و یک‌جانبه‌گرایانه آمریکا ریشه تاریخی در حوزه سیاست خارجی و مناسبات بین‌المللی این کشور دارد؛ رفتاری که طی دو دهه گذشته بیش‌ازپیش خود را در زمینه‌های مختلف به نمایش گذاشته است. با آغاز هزاره سوم به‌ویژه در دوره ریاست جمهوری «جورج دبلیو بوش» نشانه‌های این تغییرات در رفتار یک‌جانبه‌گرایانه این کشور آشکار شد که اشغال افغانستان و عراق به ترتیب در سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۳ نمونه‌ای از آن به‌شمار می‌رفت. با اینکه در دوره ریاست جمهوری «باراک اوباما» تلاش‌هایی برای توسل به چندجانبه‌گرایی انجام گرفت اما بار دیگر در دولت «دونالد ترامپ»، آمریکا به اصل خود بازگشت. در دوره ترامپ به‌طور بی‌سابقه‌ای یک‌جانبه‌گرایی تقویت شد طوری که نظام بین‌الملل را در شوک فرو برد. دکترین «عقب‌نشینی» ترامپ از همان روزهای نخست ورود وی به کاخ سفید اجرایی شد که شاهد آغاز دومینوی فرار از تعهدات بین‌المللی در سایه سیاست یک‌جانبه‌گرایانه این کشور بود. ضمن آنکه در سند موقت امنیت ملی ۲۰۲۱ بایدن، بر رقابت میان قدرت‌های بزرگ و تهدید ناشی از تغییر توزیع قدرت در نظام بین‌الملل تأکید شده و در سیاست خارجی آمریکا برخلاف گذشته، دیگر تروریسم و افراط‌گرایی در سطح اول تهدیدهای امنیت ملی آمریکا نیست.

همان‌گونه که مطرح شد ضمن بررسی توصیفی و دسته‌بندی تهدیدهای احصاء شده، روند راهبرد تهدیدهای تصریح شده، تحلیل و بر مبنای آن‌ها روندهای آتی تهدیدها نیز استخراج و ارائه گردید.

از جمله این تهدیدها می‌توان به مقابله با فعالیت‌های ایران در منطقه غرب آسیا و به‌ویژه در خلیج فارس، سرمایه‌گذاری و مذاکره مجدد بر روی برجام، محدودسازی نتایج مثبت برجام، محدود کردن فعالیت‌های امنیتی ایران، اجرای سیاست‌های یکپارچه در جهت ایران هراسی، محدود کردن توان سایبری ایران و تلاش برای تغییر ارزش‌ها به‌عنوان مهم‌ترین تهدیدهای آتی آمریکا بر علیه جمهوری اسلامی ایران اشاره نمود.

ایجاد اقدام‌های آشکار به‌منظور کاهش حمایت ایران از گروه‌های مقاومت، اصلاح بندهایی از برجام، بازدارندگی توسعه‌ی نیروهای نظامی ایران، تلقین ایران خطرناک با کمک قدرت رسانه‌ای، تلاش برای شناخت ضعف‌های زیرساختی سایبری نیروهای نظامی ایران، توسعه و گسترش حمایت مالی و تبلیغاتی از ابزارهای نفوذ فرهنگی و دست زدن به ترورهای ناجوانمردانه دانشمندان هسته‌ای و اقدام تروریستی آمریکا در ترور فرمانده پیش رو مبارزه با تروریسم در منطقه غرب آسیا سپهید شهید حاج قاسم سلیمانی را می‌توان نام برد.

در پیوند با ایران نیز شاهد خروج ترامپ از توافق هسته‌ای موسوم به برجام بودیم؛ بنابراین آمریکا با نقض فاحش قطعنامه‌ها و حقوق بین‌الملل با اعمال تحریم‌های ظالمانه در قالب «کارزار فشار حداکثری» و راه‌اندازی جنگ اقتصادی، سیاسی، رسانه‌ای - روانی گسترده در صدد آسیب زدن به جمهوری اسلامی برآمد که البته در آن چهار سال ناکامی‌هایی برای واشنگتن رقم خورد که در تاریخ این کشور بی‌سابقه بود. رویکرد یک‌جانبه‌گرایانه آمریکا در قبال ایران تا جایی ادامه یافت که ترامپ نزدیک‌ترین متحدان آمریکا را نیز از دست داد. آن‌ها در کلام و عمل به نقد یک‌جانبه‌گرایی کاخ سفید پرداختند و از سیاست‌های آمریکا فاصله گرفتند.

آمریکا در اسناد خود از یک سو تهدیدات «نظامی پایین‌تر از حد متعارف» همچون اقدام‌های سایبری خرابکارانه از سوی روسیه، ایران و کره شمالی و استفاده محدود نظامی و نقض حقوق بین‌الملل از سوی رقبای دارد و از سوی دیگر بر تهدیدات «غیرنظامی خشونت‌آمیز و غیرخشونت‌آمیز» همچون تروریست‌های داعش، القاعده و دیگر سازمان‌های غیردولتی، جرائم سازمان‌یافته و

تهدیدهای بیولوژیکی و شیمیایی با منشأ انسانی و همچنین افزایش مالیات، بیمه‌های درمانی، سرقت اطلاعات و دزدیده شدن مالکیت معنوی اشاره دارد.

همچنین به نظر می‌رسد روند کلی فعالیت‌های خصمانه‌ی آمریکا بر پایه دو اصل استوار باشد؛ اول اینکه استفاده از اهرم‌های فشار، نظیر فشارهای اقتصادی، فشار رقابتی منطقه‌ای، فشار نظامی و یا سایبری که موجب تحلیل و درگیری‌سازی توان ایران می‌گردد و دوم، استفاده از ظرفیت‌های دیپلماسی در جهت نیل به اهداف خود. شایان ذکر است که این کشور تمام روندهای ذکر شده تهدیدها را به صورت یکپارچه و هم‌زمان به کار خواهد گرفت و نسبت به اجرای آن مبادرت خواهد ورزید؛ لذا مقابله با این اقدام‌ها نیز، نیازمند عزم و اراده جدی و تدوین راهبردهای یکپارچه‌ی متناظر با اهداف خواهد بود. بهره‌گیری مسئولین سیاسی و نظامی کشور از نتایج این پژوهش؛ به همراه کسب آمادگی لازم متناسب با تهدیدهای احصاء شده و مدنظر قرار دادن نتایج در تدوین راهبردها و دیپلماسی دفاعی کشور از پیشنهادها و اجرای محققین پژوهش حاضر خواهد بود. ضمن آنکه تعیین پیشران‌ها و سناریوهای تهدیدهای آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران و همچنین بهره‌گیری از روش مورد استفاده در شناسایی روندهای تهدیدهای آتی سایر دشمنان بالقوه کشور، مورد تأکید جدی می‌باشد.

همان‌طور که در بررسی اسناد راهبردی آمریکا در این سه دهه مشاهده شد، رویکرد آمریکا نسبت به ایران دیگر نه به صورت صرفاً سخت یا نرم، بلکه نیرویی شامل این دو با ظرفیتی هوشمندانه و تمام‌عیار بکار گرفته می‌شود و در نهایت هم باید عنوان نمود که کلان‌راهبرد آمریکا علی‌رغم استفاده از رویکردهای مختلف، تغییر نظام حاکم بر جمهوری اسلامی ایران در جهت تجزیه ایران به چندین کشور ضعیف بوده است.

منابع

- احمد، سلمان و بیک، الکساندر. (۱۳۹۷). راهبرد امنیت ملی ترامپ؛ گونه جدیدی از مرکانتیلیسم؟ (ترجمه اکبر بتوئی و جواد عرب یارمحمدی). تهران: مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری.
- احمدی، حامد. (۱۳۹۲). ابعاد نظری قدرت هوشمند. تهران: نشر کائنات.
- اسفندیاری، حسن و متقی، ابراهیم. (۱۴۰۰). ارزیابی مقایسه‌ای سیاست امنیت ملی آمریکا در دوران باراک اوباما و دونالد ترامپ در جنوب غرب آسیا. فصلنامه علمی تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳(۴۸)، ۱۷-۱.
- اسلاتر، ریچارد. (۱۳۸۶). نواندیشی برای هزاره نونین: مفاهیم روش‌ها و ایده‌های آینده‌پژوهی (ترجمه وحید وحیدی مطلق و عقیل ملکی‌فر). تهران: مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.
- البرزی دعوتی، هادی و نصراللهی، اکبر. (۱۳۹۷). تحلیل روندها و پیشران‌های مؤثر بر خیر صدواسیما در ۵ سال آینده. فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، ۲۵(۹۴)، ۱۲۷-۱۰۳.
- باقری، حسین؛ مرادی، حسن و نظام‌لو، علی اوسط. (۱۳۹۴). رویکرد سیاسی ترکیه در اقلیم کردستان عراق و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه امنیت ملی، ۵(۱۶)، ۱۳۸-۱۰۷.
- باقری، زهرا؛ دهشیار، حسین؛ طباطبایی، سید محمد و یوسفی جویباری، محمد. (۱۳۹۷). تغییر و تداوم در سیاست خاورمیانه‌ای آمریکا از سال ۲۰۱۷-۲۰۰۱. فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، ۱۴(۴۳)، ۱۹۱-۱۶۱.
- جمالی چافی، حسین. (۱۳۸۸). آینده‌پژوهی، مفاهیم و روش‌ها. تهران: مرکز آینده‌پژوهی علوم و فناوری دفاعی.
- جمشیدی‌ها، غلامرضا و قربی، سید محمدجواد. (۱۴۰۰). افول قدرت نرم آمریکا؛ دیدگاه‌ها و زمینه‌ها. فصلنامه مطالعات راهبردی آمریکا، ۱(۴)، ۸۸-۶۳.
- جهانیان، شهاب و اسلامی، سعید. (۱۳۹۹). بررسی مقایسه‌ای استراتژی‌های امنیت ملی آمریکا در قرن بیست و یکم. فصلنامه مطالعات راهبردی، ۲۳(۸۷)، ۱۵۲-۱۱۵.
- دهشیار، حسین. (۱۳۸۴). نومحافظه‌کاران و سیاست خارجی آمریکا. تهران: نشر سرایی.
- زهرانی، مصطفی. (۱۳۹۲). بررسی انتقادی سیاست خارجی آمریکا. تهران: انتشارات مرکز آموزش و پژوهش‌های بین‌المللی وزارت امور خارجه.
- ظریف، محمدجواد؛ سجادی‌پور، محمدکاظم و مولایی، عبدالله. (۱۳۹۵). دوران گذار روابط بین‌الملل در جهان پساغربی. تهران: انتشارات مرکز آموزش و پژوهش‌های بین‌المللی وزارت امور خارجه.
- کاردان، عباس. (۱۳۹۰). درآمدی بر استراتژی‌های امنیت ملی ایالات متحده. تهران: مؤسسه فرهنگی مطالعات و پژوهش‌های بین‌المللی معاصر.
- کالینز، جان. (۱۳۸۳). استراتژی بزرگ (اصول و رویه‌ها). تهران: اداره نشر وزارت امور خارجه.
- گردون، آدام. (۱۳۹۲). فهم آینده (بازشناسی روندهای مؤثر بر تصمیم‌گیری بهتر) (ترجمه طیبه واعظی). تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.

مرادی، عبدالله و سعیدی فریادرس، عباس. (۱۴۰۰). تلاش برای هژمونی در راهبردهای نظامی-امنیتی ایالات متحده آمریکا دوره ترامپ (تمرکز بر اسناد راهبردی ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰ میلادی). مطالعات راهبردی آمریکا، (۲)۱، ۱۳۵-۱۱۱.

ملکی فر، عقیل. (۱۳۹۳). الفبای آینده‌پژوهی. تهران: مؤسسه فرهنگی انتشارات کرانه علم.
مینایی، حسین؛ حاجیانی، ابراهیم؛ دهقان، حسین و جعفرزاده پور، فروزنده. (۱۳۹۵). تعیین پیشران‌های اصلی دیپلماسی دفاعی ج.ا.ایران در سطوح منطقه‌ای و بین‌الملل. فصلنامه آینده‌پژوهی دفاعی. (۱)۱، ۲۶-۷.
نای، جوزف. (۱۳۹۳). قدرت نرم (ترجمه سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری). تهران: دانشگاه امام صادق (ع).

همتی، زهره و درویشی سه تلانی، فرهاد. (۱۳۹۶). بررسی مقایسه‌ای رویکرد آمریکا نسبت به ایران بر اساس اسناد امنیت ملی آمریکا ۲۰۱۴-۱۹۹۳. مجله سیاست دفاعی، (۲۵)۱۰۰، ۷۵-۱۰۴.
یوسفی، مجید و حبیبی، رحمان. (۱۴۰۰). تحلیل اسناد راهبردی آمریکا (استراتژی امنیت ملی، استراتژی دفاع ملی و استراتژی نظامی ملی). مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، (۴۱)۱۱، ۹۲-۱۱۵.

- Cancian, M., Schaus, J., & Dalton, M. (2017). Formulating national security strategy: Past experience and future choices. Washington, D.C: Center for Strategic and International Studies (CSIS), 11-17.
- Dale, C. (2008). National security strategy: Legislative mandates, execution to date, and considerations for congress. Washington DC: Congressional Research Service, 3-8.
- Department of Defense. (2018). Summary of the National Defense Strategy of the United States of America. Retrieved from: https://nssarchive.us/wp-content/uploads/2020/04/2018_NDS.pdf
- Francisco, José Mojica. (2010). The future of the future: Strategic foresight in Latin America. *Technological Forecasting and Social Change*, Vol. 77, Issue 9, 1559-1565.
- Goldgeier, James & Suri, Jeremi. (2015). Revitalizing the U.S. National Security Strategy. *The Washington Quarterly*, Vol. 38, No. 4, 35-55.
- Jamshidiha, G., & Ghorbi, S. (2022). The Decline of American Soft Power; Perspectives and Backgrounds. *American Strategic Studies*, 1(4), 63-88. (In Persian)
- Nossel, S. (2004). Smart Power, *Foreign Affairs*. *Foreign Affairs*, March & April, https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2004-03-01/smart-power?gclid=EAIaIQobChMIpo2AgabO_AIVA9Z3Ch3ahgimEAAAYASAAEGJ1RvD_BwE.
- Nye, J. S. (2019). American Soft Power in the Age of Trump, In *Project Syndicate*. <https://www.project-syndicate.org/commentary/american-soft-power-decline-under-trump-by-joseph-s-nye-2019-05>.

- Nye, Joseph S. (2020). No, President Trump: You've Weakened America's Soft Power. Feb 25, The New York Times.
- Nye, J. S. (2011). The Future of Power. New York: Public Affairs.
- Prifti, Bledar. (2017). US Foreign Policy in the Middle East: The Case for Continuity: Springer. Palgrave Macmillan.
- Waltz, K. N. (1979). Theory of international politics. New York: Random House.
- Wojczewski, Thorsten. (2018). Global power shifts and world order: the contestation of western' discursive hegemony. Cambridge Review of International Affairs, 31(1), 33-52.
- Wilson, Ernest, j. (2008). Hard Power, soft power, smart power. the annuals of the American academy of political and social science, march, p 111.

The National Security Strategy of the United States of America

- <https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=75hOhr8W4p4%3d&tabid=9115&portalid=70&mid=20231>
- <https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=8DVHFD4VnE%3d&tabid=9115&portalid=70&mid=20231>
- <https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=5rxpKJansaQ%3d&tabid=9115&portalid=70&mid=20231>
- <https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=AugcjIDRhPk%3d&tabid=9115&portalid=70&mid=20231>
- <https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=uR0RBtWzJOc%3d&tabid=9115&portalid=70&mid=20231>
- <https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=AT2OuxrhV4k%3d&tabid=9115&portalid=70&mid=20231>
- <https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=f6O9EzpOtB0%3d&tabid=9115&portalid=70&mid=20231>
- <https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=z0Ccms4yYYI%3d&tabid=9115&portalid=70&mid=20231>
- <https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=j62D2rp4uJs%3d&tabid=9115&portalid=70&mid=20231>
- <https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=vGEKP5eXB3A%3d&tabid=9115&portalid=70&mid=20231>
- <https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=J3OozsNcjLI%3d&tabid=9115&portalid=70&mid=20231>
- https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2010.pdf?ver=Zt7IeSPX2uNQ00_7wq6Hg%3d%3d
- <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2015.pdf?ver=TJJ2QfM0McCqL-pNtKHtVQ%3d%3d>
- <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2017.pdf?ver=CnFwURrw09pJ0q5EogFpwg%3d%3d>

National Military Strategy of the United States

<https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=U2yb8zyjIIg%3d&tabid=9116&portalid=70&mid=20232>
<https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=WDRakpkycB0%3d&tabid=9116&portalid=70&mid=20232>
<https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=4WoTIIhAUD0%3d&tabid=9116&portalid=70&mid=20232>
https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nms/NMS2011.pdf?ver=Dp7BK2GZAg3nHB7X6j_9-g%3d%3d
https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nms/NMS2015.pdf?ver=XGOU_7X6YpNjZfuym7Jfvw%3d%3d
https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nms/NMS2018%20Overview.pdf?ver=oERVYfgg1p-jtIK_kYsZHQ%3d%3d

National Defense Strategy of the United States

<https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=VRrIZ8A1tNo%3d&tabid=9117&portalid=70&mid=20233>
<https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=9eBm9ORRPwU%3d&tabid=9117&portalid=70&mid=20233>

Report of the Quadrennial Defense Review

<https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=6C2NA08TgDs%3d&tabid=9114&portalid=70&mid=20230>
<https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=2kXpc8tN42U%3d&tabid=9114&portalid=70&mid=20230>
<https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/quadrennial/QDR2006.pdf?ver=2014-06-25-111017-150>
https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=tFG_5ZPMhBk%3d&tabid=9114&portalid=70&mid=20230
<https://history.defense.gov/LinkClick.aspx?fileticket=cbmKrRAfT1I%3d&tabid=9114&portalid=70&mid=20230>

Annual Report to the President and the Congress

https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/1991_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-151830-167
https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/1992_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-152154-673
https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/1993_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-152422-603
https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/1994_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-152508-117
https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/1995_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-152712-813
https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/1996_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-153009-697

- https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/1997_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-153256-173
- https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/1998_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-153404-623
- https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/1999_DoD_AR.pdf?ver=2014-08-22-095354-640
- https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/2000_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-153650-040
- https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/2001_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-153714-257
- https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/2002_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-153732-117
- https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/2003_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-153754-300
- https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/2004_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-153918-703
- https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/annual_reports/2005_DoD_AR.pdf?ver=2014-06-24-153944-813

